เรียนจากกรณีศึกษา

THE CASE METHOD

- การเรียนจากกรณีศึกษา เป็นการเรียนแบบที่ผู้เรียนลงมือแก้ปัญหา จากเรื่องในกระดาษซึ่งอาจเป็นเรื่องที่มีความซับซ้อนมากน้อยแล้วแต่วัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ เรื่องดังกล่าวต้องมีความสมจริง และท้าทายให้ผู้เรียนตั้งใจหาทางออกหลังจากทำโจทย์แล้ว ต้อง Debrief / Reflect เพื่อทำความเข้าใจให้ชัดยิ่งขึ้น ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนฝึกคิดในระดับสูงจากสถานการณ์ในชีวิตจริง
- ระดับของการลงมือทำของผู้เรียนที่การเรียนแบบฟังการบรรยายอยู่ที่ขั้วต่ำสุด และการเรียนแบบรับใช้สังคมหรือแบบสวมบทบาทอยู่ที่ขั้วสูงสุด การเรียนจากกรณีตัวอย่างจะอยู่ที่ระดับกลาง ๆ

หัวใจ คือ ผู้เรียนจะได้ฝึกคิดแก้ปัญหาตามสภาพความเป็นจริงในสังคม

หรือในชีวิตจริงที่มีความซับซ้อนมาก เรื่องต่าง ๆ ไม่ตรงไปตรงมา

ผลลัพธ์การเรียนรู้จะอยู่ในระดับสูงที่การพัฒนาทักษะการประยุกต์ใช้ความรู้

ทักษะการวิเคราะห์ ทักษะการสังเคราะห์ และทักษะการประเมิน

ประสิทธิผลของการเรียนจากกรณีตัวอย่าง

- การเรียนจากกรณีตัวอย่าง ให้ผลดีดังต่อไปนี้
  - ทำให้ผู้เรียนต้องตั้งใจทำโจทย์ หรือตั้งใจเรียน
  - ช่วยให้เข้าใจสภาพจริงในโลกหรือชีวิต
  - ฝึกการแก้ปัญหาในสภาพที่ไม่แน่นอน มีความเสี่ยง และทางเลือกหลายทางอยู่ตลอดเวลา
  - ฝึกการคิดระดับสูง
  - เชื่อมโยงสู่ประเด็นเชิงจริยธรรมที่เกิดจากการตัดสินใจ
  - ได้ฝึกทั้งการคิดแบบอุปนัย (Inductive) และแบบนิรนัย (Deductive) โดยที่การเรียนโดยทั่วๆ ไปได้ฝึกเฉพาะการคิดแบบนิรนัยเท่านั้น

- **ใช้สำหรับมอบหมายงานเขียน เป็นโจทย์สำหรับการอภิปรายกลุ่ม หรือการทำงานกลุ่มอย่างอื่นได้**
- **ดึงดูดผู้เรียนเข้าชั้นเรียน**
- **เพิ่มทัศนคติที่ดีของนักศึกษาต่อการเรียน และเพิ่มทัศนคติที่ดีของอาจารย์ต่อการสอน**
- **เพิ่มผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักศึกษา**

- อย่างไรก็ตาม ผลลัพธ์ที่ได้ขึ้นกับลักษณะของวิธีเขียนกรณีตัวอย่างด้วย วิธีเขียนที่ดีคือใส่ตัวผู้เรียนเข้าไปในเรื่อง ให้ผู้เรียนรู้สึกสมจริง รู้สึกว่าตนมีส่วนร่วม และวิธี Sequential Interactive จะยิ่งสมจริงยิ่งขึ้นจนเกือบเหมือนผู้เรียนเป็นผู้ลงมือทำจริง ๆ

สาขาวิชาที่เหมาะสมต่อการเรียนจากกรณีตัวอย่าง

- การเรียนจากกรณีตัวอย่างใช้ได้กับทุกสาขาวิชา
- การศึกษาด้านวิชาชีพเป็นผู้ริเริ่มและใช้กันกว้างขวาง เพราะต้องฝึกความเคยชินกับสถานการณ์ หรือบริบทที่มีความซับซ้อนมาก ในการประยุกต์ใช้ความรู้สาขาวิชากฎหมาย และบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ
- สาขาอื่นๆ ที่ใช้มาก ได้แก่ แพทยศาสตร์ พยาบาลศาสตร์ จิตวิทยาคลินิก บริหารการศึกษา บริหารวัด (คริสต์) นอกจากนี้ยังมีวิศวกรรมศาสตร์หลายสาขาที่ใช้วิธีการนี้ รวมทั้งสาขาด้านศิลปะและวิทยาศาสตร์ ได้แก่ ประวัติศาสตร์ดนตรี ปรัชญา เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ สังคมวิทยา จิตวิทยา ชีววิทยา และวิธีวิทยาทางวิทยาศาสตร์

- การใช้กรณีตัวอย่างในการฝึกอบรมผู้สอนและผู้ช่วยสอนมีประโยชน์มาก เช่น กรณีตัวอย่างเรื่องการลองดีต่อผู้มีอำนาจ ปฏิกิริยาก้าวร้าวรุนแรงต่อสาระการเรียนรู้ที่อ่อนไหวต่อความรู้สึก การกล่าวหาว่ามีการแบ่งแยกและปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียมกัน ข้อโต้แย้งกรณีการตัดเกรด และการทุจริต และความยุ่งยากในการเริ่มใช้เทคนิคหรือเทคโนโลยีใหม่

กรณีตัวอย่างที่ดีเป็นอย่างไร

- กรณีตัวอย่างที่ดีอาจเขียนในลักษณะเรื่องราวของบุรุษที่สอง หรือบุรุษที่สาม และอาจเป็นเรื่องในปัจจุบันหรือในอดีต จะสั้นยาวแค่ไหนก็ได้ แต่ที่สำคัญคือ ต้องมีคุณสมบัติต่อไปนี้
  - **สมจริง**
    - ไม่ว่าจะเป็นเรื่องจริงหรือเรื่องสมมติ ต้องสอดคล้องกับความเป็นจริงในปัจจุบันที่ผู้เรียนนำตัวเข้าไปร่วมได้ การเขียนเรื่องให้สมจริงต้องมีรายละเอียดเชิงเทคนิค มีบุคลิกลักษณะของตัวละคร มีบริบทที่สมจริง มีประวัติศาสตร์เชื่อมโยงสู่ปัจจุบัน หรือเชื่อมโยงกับกระบวนการตัดสินใจ
  - **ให้โอกาสสังเคราะห์**
    - กรณีตัวอย่างควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสั่งสมความรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้นไปสู่การวิเคราะห์ปัญหาเพื่อคิดหาทางออก หากไม่ใส่รายละเอียดให้ผู้เรียนฝึกทบทวนสถานการณ์ ผู้เรียนอาจหลงลืมความรู้พื้นฐานในการตัดสินใจในกิจกรรมวิชาชีพ

- **มีความเสี่ยง**
  - ทางเลือกของผู้เรียนต้องมีความสำคัญ เช่น มีผลให้ตัวละครตกงานหรือเสียชีวิต หรือทำให้บริษัทล้มละลาย หรือแพ้คดี เป็นต้น
- **มีความไม่แน่นอน**
  - กรณีศึกษาควรมีความซับซ้อน เปิดช่องให้มีทางออกได้หลายทาง หรือให้มีข้อถกเถียงได้ แม้จะมีทางเลือกหลายทาง ผู้สอนควรให้ผู้เรียนเลือกทางใดทางหนึ่ง และให้คำอธิบายว่าทำไมจึงเลือกทางออกนั้น หรืออาจให้เรียงลำดับทางเลือก
  - ความไม่แน่นอนของทางเลือก อาจเกิดจากองค์ความรู้ที่ต่างกัน หรือเกิดจากสารสนเทศที่ไม่ครบถ้วน หรือเกิดจากวิธีมองปัญหาแตกต่างกัน

ชนิดของกรณีตัวอย่าง

- ข้อเขียนกรณีตัวอย่างอาจสั้นมาก ๆ มีเพียงสองสามประโยคไปจนถึงยาวมาก มีชนิดต่าง ๆ ดังนี้
  - **Bullet Case** มีเพียงสองสามประโยค เพื่อบอกประเด็นวิชาการ เพื่อเป็นหัวข้อสำหรับอภิปราย หรือเพื่อให้เขียนเรียงความสั้น ๆ
  - **Minicase** มีสองสามย่อหน้า ถ้าเขียนแบบละครที่แสดงในสองสามนาที เรียกว่า **Vignette** กรณีศึกษาที่มีความยาวจะทำให้มีประเด็นโต้แย้งมากขึ้น ผู้สอนอาจเขียนมีทางเลือก ๔ - ๕ ทางเลือก คล้าย ๆ ข้อสอบหลายตัวเลือก ให้ผู้เรียนเลือกพร้อมเหตุผลหรือคำอธิบาย กรณีศึกษาอาจยาวหลายหน้า
  - **Continuous Case** เล่าเรื่องราวเป็นตอน ๆ เดินเรื่องตามเวลาจริง หรือย่นเวลา ช่วยให้เรื่องราวสมจริงมากขึ้น
  - **Sequential - Interactive Case** ให้ข้อมูลเบื้องต้น แล้วให้ผู้เรียนถามหรือขอข้อมูลเพิ่มเป็นช่วง ๆ โดยผู้เรียนทำหน้าที่เป็นผู้ตัดสินใจ

การทบทวนไตร่ตรองหลังศึกษากรณีตัวอย่าง (Debriefing)

- การศึกษากรณีตัวอย่างจะนำไปสู่การเรียนรู้อย่างลึกตามเป้าหมายได้ ผู้สอนต้องจัดเวลาให้ผู้เรียนทบทวนไตร่ตรอง (Debriefing / Reflection / AAR) โดยผู้สอนตั้งคำถามที่ท้าทายให้ผู้เรียนคิดระดับสูง อันได้แก่ การประยุกต์ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินอย่างจริงจังต่อทางเลือกของผู้เรียน
- “ทักษะในการตั้งคำถามที่ดีมีผลอย่างมากต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน”
- วิธีตั้งคำถามแบบ “ปัญหา - ทางแก้ - วิธีป้องกัน” เป็นแนวทางง่ายๆ เช่น ถามว่า “ปัญหาคืออะไร” “ทางแก้เป็นอย่างไร” “วิธีป้องกันไม่ให้เกิดปัญหานี้เป็นอย่างไร” ผู้สอนสามารถใส่ลูกเล่นในการตั้งคำถามได้มากมายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายและในระดับสูง
- การทบทวนไตร่ตรองนี้อาจทำทั้งชั้นหรือให้ทำเป็นกลุ่มย่อย หากให้ทำเป็นกลุ่มย่อยอาจให้ตัวแทนกลุ่มรายงานต่อชั้นก็ได้

คำแนะนำต่อนักบุกเบิก

- สำหรับสาขาวิชาที่ไม่ค่อยมีคนใช้กรณีศึกษา การริเริ่มขึ้นเองไม่มีความเสี่ยงที่น่ากังวล เพราะโดยทั่วไปผู้เรียนมักจะชอบวิธีการนี้ เพราะสนุกและได้ความรู้ดี
- ประเด็นสำคัญคือ “คุณภาพของกรณีศึกษา ซึ่งเมื่อยกร่างอาจให้เพื่อนผู้สอนช่วยอ่านและให้ความเห็นเพื่อปรับปรุงและเมื่อเวลาผ่านไป ควรปรับปรุงกรณีศึกษาให้ดียิ่งขึ้นด้วย